

BOEKBESPREKINGEN

F. W. Ahnefeld: *Sekunden entscheiden-Lebensrettende Sofortmassnahmen*. Heidelberger Taschenbücher. 84 pag. Springer Verlag, Berlin 1967. Prijs DM. 6.80.

In zijn inleiding vestigt de auteur de aandacht op de grote veranderingen die zich gedurende de laatste tien jaren in de verlening van eerste hulp aan ongevalsslachtoffers hebben voltrokken. Vroeger bestond deze hulp voornamelijk uit het stelpen van bloedingen, het aanleggen van verbanden en het spalpen van breuken. Tegenwoordig ligt het accent bij het onderwijs in de eerste plaats op de invloed van het trauma op ademhaling en bloedcirculatie, de twee voor het leven belangrijkste lichaamsfuncties. Indien zich hierbij stoornissen voordoen dient men deze zo snel mogelijk weer – zo nodig kunstmatig – op gang te brengen en wel voor dat onherstelbare weefsel-schade is ontstaan.

Systematisch bespreekt schrijver de oorzaken en gevolgen van ademhalingsstoornissen, circulatie-stilstand en stoornissen in de circulatie (shock). Uitvoerig gaat hij in op de techniek van mond-op-mond-beademing en hartmassage.

Ook wijdt hij enige aandacht aan het in veiligheid brengen van de ongevalspatiënt en de wijze waarop deze – afhankelijk van de omstandigheden – dient te worden neergelegd. Met nadruk wijst de auteur op de noodzaak dat een ieder, die mond-op-mond-beademing en hartmassage in noodgevallen wil kunnen toepassen, de nodige vaardigheid dient op te doen door oefening op speciaal hiervoor ontworpen poppen.

Gezien het belang van reanimatie is dit boekje waardevolle lectuur.

A. Grevers

Prof. Dr. W. Hoffmann-Axthelm: *Zahnärztliches Lexikon*. 5e verbeterde druk, 581 pag., 503 afb. Joh. Ambr. Barth Verlag, Leipzig 1968. Prijs 31 MDN.

Sedert in 1958 Walter Hoffmann-Axthelm voor de eerste maal zijn „Zahnärztliches Lexikon” liet verschijnen, is na 10 jaar de 5e verbeterde druk uitgekomen, nadat de 4e editie (1964) reeds opnieuw was bewerkt en aangevuld. Hadden deze aanvullingen destijds betrekking op meer dan 1000 trefwoorden en vele nieuwe afbeeldingen, in de jongste uitgave is voornamelijk aandacht besteed aan tekstcorrecties, het vervangen van verschillende illustraties en het aanpassen van de anatomische nomenclatuur aan de huidige afspraken.

Het blijkt dat de samensteller er naar heeft gestreefd om verscheidene onderdelen van de tandheelkunde – door verwijzingstekens – zorgvuldig

te coördineren. De practicus ondervindt daarvan zeker gemak bij het stellen van een diagnose bij voorbeeld en bovendien wordt hij daardoor, ter bestemder plaatse, binnengeleid in de geneeskunde.

Zestien medewerkers verzorgen evenzo vele specialistische gebieden. Hun aandeel bij de samenstelling van dit lexicon is steeds in de tekst terug te vinden, dank zij een verwijscijfer. De auteur zelf verzorgde de onderwerpen die betrekking hebben op de chirurgie, pathologie, anatomie, algemene geneeskunde en de geschiedenis der geneeskunde.

Wel is het zo dat duidelijk uitkomt dat in de loop der tijden in het Duits-talige gebied aanzienlijk minder Angelsaksische termen door de tandheelkundige professie zijn opgenomen in de beroepstaal, dan in Nederland het geval is geweest. Dat is geen tekortkoming van dit lexicon, maar het vormt een beperking in het gebruik voor de Nederlandse tandarts. Met deze beperking voor ogen kan ook de practicus de (hernieuwde) aanschaf van het *Zahnärztliches Lexikon* van Hoffmann-Axthelm worden aanbevolen.

Het formaat en de uitgave in een (slappe) plastic band zijn terecht gehandhaafd.

B. Z. Deenik

J. O. C. F. von Jessen: *Tand om tand*. Inaugurele rede. 22 pag. Dekker & Van de Vegt N.V., Nijmegen-Utrecht 1967.

Het is een bij tandheelkundige overdenkingen steeds weer verrassend fenomeen te moeten vaststellen dat het gebit onveranderlijk een autonome plaats blijft innemen in een gevoelsbeleving, afwijkend tegenover andere uitwendige delen van het menselijk lichaam.

Ook bovengenoemde schrijver heeft zijn inaugurele rede bij de officiële aanvaarding van zijn onderwijstaak aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen op die unieke situatie afgestemd en nagegaan tot welke reacties de bedreigingen waaraan het kauworgaan is blootgesteld, alzo kunnen leiden. Om het beeld nog te compliceren stelt het gebit voor zijn instandhouding eisen van zelfverzorging waaraan velen niet bereid zijn te voldoen. De daardoor bevorderde ruil van tand om (kunst)tand wordt niet als afschrikwekkend ondervonden, veeleer vaak als een welkome bevrijding van een bezwarend bezit.

Deze psychische instelling leidt bij onscrupuleuze lieden – bevoegd en onbevoegd – tot massale exploitatie ervan, nog wel onder het onbewogen oog van de overheid.

Deze naïeve, maar niettemin frequente prothetische heilsverwachting, uiting van de ambivalente waardering van het kauworgaan, stoelt niet op een robuuste houding tegenover de gewaarwordingen, aan gebitsbehandeling inherent, ook al zijn deze van een eventueel pijnlijke begeleiding ontdaan. Individueel sterke onlustgevoelens kunnen desondanks een negatieve instelling tegenover het gebit bevorderen.

Het is om die reden dat de practicus niet een ten onrechte als zelfstandig beschouwd orgaan behandelt maar de gehele mens, hetgeen volgens de schrijver bij het subtiële karakter der kunstbewerkingen, het geneeskundige element in de tandheelkunst bepaalt.

De tandvervanging, met name de partiële, zomede brugwerk, mede bedoeld om het restgebit in stand te houden, heeft de beschikking over onderscheidene constructieve uitvoeringen. Ook deze stellen inzake duurzaamheid een behoorlijke „home care” tot voorwaarde. Is die niet verzekerd dan acht de schrijver, bij het bestaande tekort aan mankracht, de daarvoor vereiste energie niet gerechtvaardigd. Is die eigen gebitsverzorging wèl aanwezig, dan oordeelt hij het sociaal onbillijk ziekenfondsverzekerden van een dusdanige voorziening te blijven uitsluiten. Uitbreiding van het verstrekkingspakket in die zin verdient z.i. dan ook dringend aanbeveling.

Het vorenstaande moge worden beschouwd als een „parafraze” op hetgeen de auteur in de aula van de Nijmeegse universiteit ter overdenking heeft voorgelegd.

P. H. Buisman

T. C. White, J. H. Gardiner, B. C. Leighton: *Orthodontics for dental students*. 2e druk, 322 pag. Staples Press, London. Prijs 70 s.

Deze tweede druk die 13 jaren na de eerste is verschenen, bevat vele aanvullingen. Het 322 bladzijden tellende boek is in een zeer handig formaat uitgegeven en vermeldt vele gegevens die de student in de tandheilkunde moet weten. Zo worden systematisch de volgende onderwerpen aan de orde gesteld: de normale ontwikkeling van schedel en aangezicht, mede in verband met de functie; definities en etiologie van afwijkingen van het kaak- en tandstelsel; diagnose, indicatie en therapie – waaronder de verschillende vormen van extractie-therapie met inachtneming van de leeftijd der patiënten.

Aan het hoofdstuk therapie wordt in het bijzonder veel aandacht besteed. Toepassing, constructie en werkwijze van uitneembare, half-uitneembare en vaste apparaten worden duidelijk beschreven, waarbij de tekst bovendien nog wordt verlucht met een aantal goede en duidelijke reproducties.

Ook de histologische veranderingen die onder invloed van een orthodontische behandeling kunnen optreden, zijn niet vergeten. En ten slotte behandelen de auteurs het vraagstuk der retentie.

Naast de theoretische beschouwingen wordt bovendien aandacht besteed aan de casuïstiek: van een aantal behandelde gevallen wordt niet alleen de gevolgde methode toegelicht, maar ook het verloop van de behandeling gevolgd.

De opsomming van een respectabel aantal auteurs die op verschillende gebieden van de orthodontie werkzaam zijn geweest, vormt het sluitstuk

van dit boek. Ondanks het feit dat dit werk geschreven werd voor tandheelkundige studenten – de titel laat wat dat betreft aan duidelijkheid niets te wensen over – meen ik toch dat het ook voor de algemeen-practicus veel wetenswaardigheden bevat.

J. A. C. Duyzings

BLADVULLING

WETTELIJKE WAARSCHUWING TEGEN GEBRUIK VAN RELINERS

De *Deputy Commissioner of Food and Drugs* heeft een aanvullende wijziging voorgesteld van de *Federal Food, Drug, and Cosmetic Act*. De toevoeging heeft betrekking op de „Labeling of articles intended for lay use in the repairing and/or refitting of dentures.”

In de toelichting op dit voorstel wordt verwezen naar het advies dat werd uitgebracht door de *American Dental Association*. Daarin wordt gesteld dat voor het repareren van een gebroken prothese en het herstellen van de „pasvorm” bijzondere kennis vereist is. Het mag niet worden verwacht dat leken de oorspronkelijke verticale dimensie weten te handhaven. Het voortdurend dragen van onjuist gerepareerde prothesen veroorzaakt versnelde botresorptie.

Aan de verkoop van deze artikelen wenst de *Food and Drug Administration* de voorwaarde te verbinden dat de prothesedragers duidelijk wordt gewezen op de gevaren die aan het gebruik verbonden zijn: „*Warning - For emergency use only. Prolonged use of home-repaired or refitted dentures may cause rapid bone loss, chronic irritation, ulcerations, and tumors. See your dentist promptly.*”

(Uit: *Federal Register* van 4 april 1968.)